

22-23.04.2024

<https://phoenixpublication.uz/>

**RAQAMLI IQTISODIYOTDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK
FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH**

Xayitova I.N.

Buxoro muhandislik-texnologiya instituti, stajor o`qituvchi, Buxoro sh.

iroda.xayitova@bk.ru

**IMPROVING SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURIAL ACTIVITIES IN
THE DIGITAL ECONOMY**

Khayitova I.N.

Bukhara Institute of Engineering and Technology, entern teacher, Bukhara.

iroda.xayitova@bk.ru

**УЛУЧШЕНИЕ МАЛОГО БИЗНЕСА И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В
ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ**

Хайитова И.Н.

Бухарский Инженерно-Технологический институт, стажёр, г. Бухара

iroda.xayitova@bk.ru

Raqamli iqtisodiyot an'anaviy biznes yuritish uslubida inqilob qilib, tadbirkorlarga yangi va innovatsion usullarda kichik biznesni boshlash va rivojlantirish imkoniyatlarini taqdim etdi. Elektron tijorat, ijtimoiy media marketing (SMM) va onlayn tarmoq platformalarining kuchayishi bilan kichik korxonalar kengroq bozor segmentlarini qamrab olish va jahon bozorida raqobatlashish uchun turli xil vositalarga ega. Raqamli iqtisodiyotdagi tadbirkorlar raqamli texnologiyalardan operatsiyalarni soddalashtirish, xarajatlarni kamaytirish va samaradorlikni oshirish uchun foydalanishlari mumkin. Onlayn to'lov tizimlaridan bulutga asoslangan dasturiy yechimlargacha, kichik biznesga raqamli asrda muvaffaqiyatga erishishga yordam beradigan son-sanoqsiz imkoniyatlar mavjud.

So'nggi yillarda mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlar ijtimoiy-iqtisodiy hayotga raqamli texnologiyalarni faol joriy etish bilan birga aholi va tadbirkorlarning elektron xizmatlardan foydalanish, davlat xizmatlarini bosqichma-bosqich elektron shaklga o'tkazish hamda aholining raqamli ko'nikmalarini oshirish kabi ustuvor vazifalarni belgilamoqda. O'zbekiston Respublikasida mamlakatning jadal raqamli rivojlanishini ta'minlash, hududlarda raqamli tafovutni bartaraf etish, innovatsion mahsulotlarni ishlab chiqish uchun zarur muhitni yaratish bo'yicha ma'lumotlarga asoslangan raqamli iqtisodiyotni shakllantirish, davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish, aholi va tadbirkorlik su'bektlariga qulay davlat xizmatlarini ko'rsatish maqsadida 2020 yil 5 oktyabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030"

22-23.04.2024

<https://phoenixpublication.uz/>

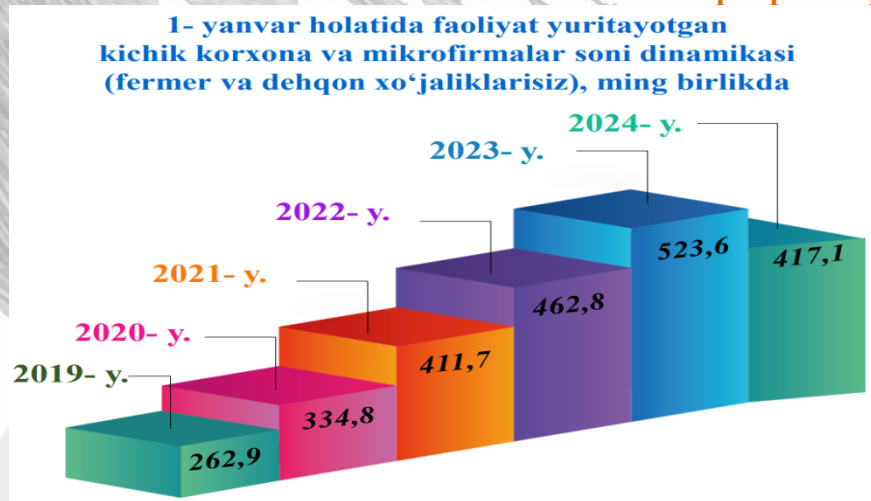
strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6079- sonli farmoni qabul qilindi. "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasi iqtisodiyot tarmoqlari, ijtimoiy soha va davlat boshqaruvi tizimining jadal raqamli rivojlanishini ta'minlash, shu jumladan elektron davlat xizmatlarini ko'rsatish mexanizmlarini yanada takomillashtirish maqsadida ishlab chiqilgan bo'lib, O'zbekiston Respublikasining raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni rivojlantirishning strategik maqsadlari, ustuvor yo'nalishlari hamda o'rta va uzoq muddatli istiqbolli vazifalarini belgilaydi.[1] Ushbu vazifalarni amalga oshirishda va raqamli iqtisodiyotning O'zbekistonda rivojlanishida internet tezligining pastligi va sifatsizligi, AT sohasida qonunchilikning zamondan orqada qolishi, fuqarolarda AT savodxonligi pastligi, AT mutaxasislarining yetishmasligi, axborot madaniyati va gigiyenasi yetarli shakllanmaganligi, kiberxavfsizlik kabi muammolar mavjudligi dolzarbligicha qolmoqda.

Tadbirkorlik va kichik biznes sohasida raqamli iqtisodiyotning ahamiyati olimlar tomonidan adabiyotlarda turlicha talqin qilingan. Darya Reuschke, Colin Mason, Stephen Syrettlarning fikricha raqamli iqtisodiyot kichik biznes va tadbirkorlik uchun ham muammolar, ham imkoniyatlar yaratmoqda.[2] Ushbu korxonalarining fazoviy va ijtimoiy kontekstini hisobga olish zarurligini ta'kidlaydi. R.M.Karimjanova va B.R.Sharipov raqamli iqtisodiyot talablariga javoban kichik biznes sohasida ham tez o'zgaruvchan, moslashuvchan va bozor iqtisodiyotining inijliklariga javob beradigan sanoatlashgan va innovatsion "kichik biznes 4.0" ishlab chiqiishni muhokama qilgan. [3] S.Bernardino va O.Rua yangi biznes modellari va media kanallarini yaratishda raqamli texnologiyalarning rolini ta'kidlaydi [4], N.Andatra va R.Sambyal esa mijozlar bilan aloqa qilish uchun raqamli platformalar va innovatsion moliyaviy vositalardan foydalanishni taklif qiladi.[5] Birgalikda ushbu tadqiqotlar innovatsiyalar, internetga ulanish va strategik moliyaviy boshqaruv orqali kichik biznes va tadbirkorlarni raqamli iqtisodiyotga moslashtirish zarurligini ta'kidlaydi.

Mamalakatimizda 2024- yilning 1- yanvar holatiga faoliyat yuritayotgan kichik korxona va mikrofirmalar soni 417,1 mingtani (1-rasm), kichik tadbirkorlik subyektlarining soni har 1000 aholiga 14,0 birlikni tashkil qilgan. Hududlar kesimida kichik tadbirkorlik subyektlari sonining (har 1000 aholiga nisbatan) eng yuqori ko'rsatkichi Toshkent shahrida 29,2 birlik, Navoiy viloyatida 21,0 birlik, Sirdaryo viloyatida 17,3 birlik, Jizzax viloyatida 16,4 birlik va Buxoro viloyatida 16,3 birlikka yetdi.

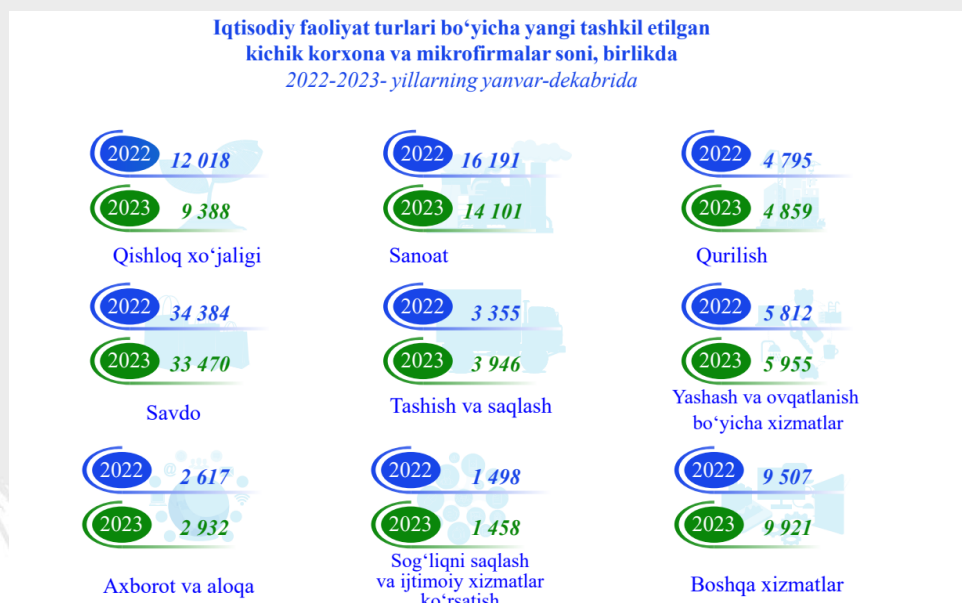
22-23.04.2024

<https://phoenixpublication.uz/>

1-rasm. O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan kichik korxona va mikrofirmalar soni dinamikasi

2023- yilning yanvar-dekabrida iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha eng ko'p kichik korxona va mikrofirma savdo sohasida 33 470 ta, sanoatda 14 101 ta, boshqa xizmatlar 9 921 ta, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligida 9 388 ta hamda yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlarda 5 955 ta tashkil etilgan.

2-rasm. O'zbekistonda iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha kichik korxona va mikrofirmalar soni

Statistik ko'rsatkichlar tahlili kichik biznes va tadbirkorlik bilan shug'ullanib kelayotgan korxonalar soni o'sish tendensiyasiga ega ekanligini ko'rsatmoqda. Ushbu dinamik muhitda rivojlanishi uchun kichik biznes va tadbirkorlar moslashishi, innovatsiya qilishi va raqamli imkoniyatlardan samarali foydalanishi kerak [6]. Raqamli iqtisodiyotda kichik biznes va tadbirkorlik faoliyati samaradorligini oshirishning asosiy strategiyalari:

22-23.04.2024

<https://phoenixpublication.uz/>

✓ Korxonada raqamli transformatsiyani qabul qilish: samaradorlikni oshirish uchun birinchi qadam raqamli texnologiyalarni joriy etishdir. Bu operatsiyalarni optimallashtirish, samaradorlikni oshirish va mijozlar tajribasini yaxshilash uchun raqamli vositalar, platformalar va strategiyalarni amalga oshirishni o'z ichiga oladi. Kichik biznes bulutli hisoblash, ma'lumotlar tahlili, elektron tijorat platformalari va raqamli marketing kanallaridan kengroq auditoriyaga erishish, jarayonlarni optimallashtirish va raqobatbardosh bo'lish uchun foydalanishi mumkin. [7]

✓ Mijozlarga e'tibor qaratish: raqamli iqtisodiyotda muvaffaqiyat mijozlar ehtiyojlarini tushunish va samarali qondirishga bog'liq. Kichik biznes va tadbirkorlar mijozlarning fikr-mulohazalarini to'plash, ma'lumotlarni tahlil qilish va takliflarni shaxsiylashtirish orqali mijozlarga e'tiborni birinchi o'ringa qo'yishlari kerak.

✓ Ma'lumotlarni doimiy tahlil qilish: raqamli asrda ma'lumotlar qimmatli boylikdir. Kichik korxonalar bozor tendentsiyalari, mijozlarning xatti-harakatlari va biznes samaradorligi to'g'risida foydali ma'lumotlarni olish uchun ma'lumotlarni tahlil qilish imkoniyatlaridan foydalanishlari mumkin. Ma'lumotlarni tahlil qilish orqali korxonalar ongli qarorlar qabul qilishlari, o'sish imkoniyatlarini aniqlashlari va yaxshi natijalarga erishish uchun strategiyalarni optimallashtirishlari mumkin.

✓ Elektron tijorat va onlayn bozorlarni qamrab oling: elektron tijorat va onlayn bozorlarning rivojlanishi kichik biznes uchun qamrov doirasini kengaytirish va sotishni ko'paytirish uchun katta imkoniyatlar ochadi. Onlayn mavjudligi tufayli kompaniyalar global bozorga kirishlari, raqamli iste'molchilarni jalb qilishlari va qulay xarid qilish imkoniyatlarini taklif qilishlari mumkin. Bundan tashqari, Amazon, eBay yoki Etsy kabi platformalardan foydalanish o'rnatilgan mijozlar bazasi va logistika yordamiga kirishni ta'minlaydi.

✓ Raqamli marketingga sarmoya kiritish: raqamli marketing kichik biznes uchun xabardorlikni oshirish, yetakchilarni jalb qilish va konversiyalarni oshirish uchun zarurdir.

✓ Innovatsiya va moslashuvchanlikni rag'batlantirish: Innovatsiya tadbirkorlik muvaffaqiyatining asosidir. Kichik biznes innovatsiyalar madaniyatini rivojlantirishi, ijodiy fikrlashni rag'batlantirishi va moslashuvchan usullarni qo'llashi kerak. [8]

✓ Kiberxavfsizlik va ma'lumotlarni himoya qilishni ta'minlash: Korxonalar raqamli texnologiyalarga o'tishi bilan kiberxavfsizlik va ma'lumotlarni himoya qilish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Kichik korxonalar ishonchli kiberxavfsizlik choralariga sarmoya kiritishlari, ma'lumotlarni shifrlashni amalga oshirishlari, mijozlar ma'lumotlarini himoya qilishlari va ma'lumotlar maxfiyligi qoidalariga rioya qilishlari kerak.

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyotda kichik biznes va tadbirkorlik faoliyati samaradorligini oshirish uchun raqamli transformatsiya, mijozlarga yo'naltirilgan, ma'lumotlar tahlili, elektron tijorat, raqamli marketing, innovatsiyalar, strategik sheriklik va kiberxavfsizlikni birlashtirgan strategik yondashuv zarur. Raqamli iqtisodiyot tadbirkorlik

22-23.04.2024

<https://phoenixpublication.uz/>

va kichik biznesni rivojlantirish uchun ajoyib imkoniyatlarni taqdim etadi. Raqamli texnologiyalarni qo'llash orqali tadbirkorlar bugungi tez sur'atlar bilan rivojlanayotgan bozorda muvaffaqiyatli va barqaror biznesni yaratishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 iyul 5 oktyabr "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi Respublikasini boshqarish va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6079-son Farmoni.
2. @article{Reuschke2021DigitalFO, title={Цифровое будущее малого бизнеса и предпринимательские возможности}, автор={Дарья Ройшке, Колин Мейсон и Стивен Сиретт}, журнал={Futures}, год={2021}, объём={128}, страницы = {102714}, url={https://api.semanticscholar.org/CorpusID:233934503}}
3. @article{Mahmudjanovna2020IssuesOS, title={Issues of Small Business and Private Entrepreneurship Development in the Digital Economy}, author={Karimjanova Ranoxon Mahmudjanovna and Sharipov Botirali Roxatalievich}, journal={International Journal of Trend in Scientific Research and Development}, year={2020}, url={https://api.semanticscholar.org/CorpusID:229538028}}
4. @article{Bernardino2023EntrepreneurshipIT, title={Entrepreneurship in the age of the digital economy.}, author={Susana Bernardino and Orlando Lima Rua and Jos{\e} de freitas Santos}, journal={Revista Galega de Econom{\i}a}, year={2023}, url={https://api.semanticscholar.org/CorpusID:259745550}}
5. <https://doi.org/10.56763/ijfes.v3i.156>
6. Karomatovna M. J. WAYS TO INCREASE THE INVESTMENT POTENTIAL OF THE REGION IN MODERN CONDITIONS //Journal of Advanced Scientific Research (ISSN: 0976-9595). – 2023. – T. 3. – №. 2. [View of WAYS TO INCREASE THE INVESTMENT POTENTIAL OF THE REGION IN MODERN CONDITIONS \(sciencesage.info\)](https://www.sciencesage.info)
7. Karomatovna M. J. IMPACT OF ENTERPRISE ASSET MANAGEMENT ON THE PROCESSES OF GLOBALIZATION IN THE ECONOMY OF UZBEKISTAN //British View. – 2023. – T. 8. – №. 5. [View of IMPACT OF ENTERPRISE ASSET MANAGEMENT ON THE PROCESSES OF GLOBALIZATION IN THE ECONOMY OF UZBEKISTAN | British View](https://www.britishview.com)
8. Musaeva J. K., Khalilova M. A. FEATURES OF INVESTMENT PROCESSES OF THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF UZBEKISTAN IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION //Academia Science Repository. – 2023. – T. 4. – №. 04. – C. 618-628. <https://wos.academiascience.org/index.php/wos/article/view/3763/3615>
DOI: <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/BGTE7>